

**Andrei
Hvostov**

REPLIIK

Harituse patt

Rahvusliku Kasvatuse kongressi järgne kassiahastus võib avalduda mitmeti: kahtlemisena sellise ürituse mõttekuses, nagu teeb seda Aivar Jarne Postimehe veergudel, või siis küsimises Raivo Palmaru moodi "kas eesti haritlaskond üldse on rahvusliku vaimu kandja?" Oskar Looritsa arvates ei ole, Palmaru meelest samuti mitte, sest 1944 põgenes eliit mere taha, lihtrahvas läks aga püssiga metsa.

Hellar Grabbi vihjab Eesti Päevalehes (13.4.) eesti haritlaskonna küündimatusale, sest "sotsiaaldarvinismi" ja "eurokadakluse" süüdistust on võimatu kellelegi teisele esitada.

Erinevatest tekstidest nopitud mõtete seostamine on vaieldav, aga ühe järelduse võib siit ikkagi teha: haritlaskonna kritiseerijateks on haritlased ise. See ei ole paradoksaalne, sest ka kodanluse kõige karmimad arvustajad tulid just kodanluse ridadest.

Asjade selline seis viitab kriisile: kodanlus ei täitnud lootusi, mis talle 19. sajandil pandi, ja seda märkasid eelkõige tema enda esindajad; 20. sajandi lõpu haritlaskond on minetamas funktsiooni, mis tal oli kahe eelneva sajandi kestel, ja seda märkavad eelkõige haritlased ise. Haritlased olid 18. sajandil monarhide nõustajad, 19. sajandil olid nad rahvuste loojateks, 20. sajandil on nende roll muutunud küsitavaks.

Meie päevade haritlane võib pöörata "si-seemigratsiooni", kirjutades ainult akadeemilistele väljaannetele. Ta võib muutuda populistiks, teenides leiba poliitiku või ajakirjanikuna. Lõpuks võib ta hakata teesklema, et ta ei olegi kunagi ülikoolis õppinud.

Presidendiks kandideerinud Rein Taageperale heitis üks mees kord ette, et "mis ta siin kelgib viie keele oskamisega". Näib, et eesti ühiskond liigub sinna, kus sellist oskust tuleks pigem häbeneda või vähemalt varjata. Varjata sellepärast, et sel on elitaarsuse maik juures. Lõpuks võib endale ette kujutada ka sellist olukorda, kui üks inimene tunnistab teisele: "ma olen ka ülikoolis õppinud, aga – psst!... jäägu see meie vahele!"